

Brev til Hr. B.

der skrev til en Ven,

i Anledning af

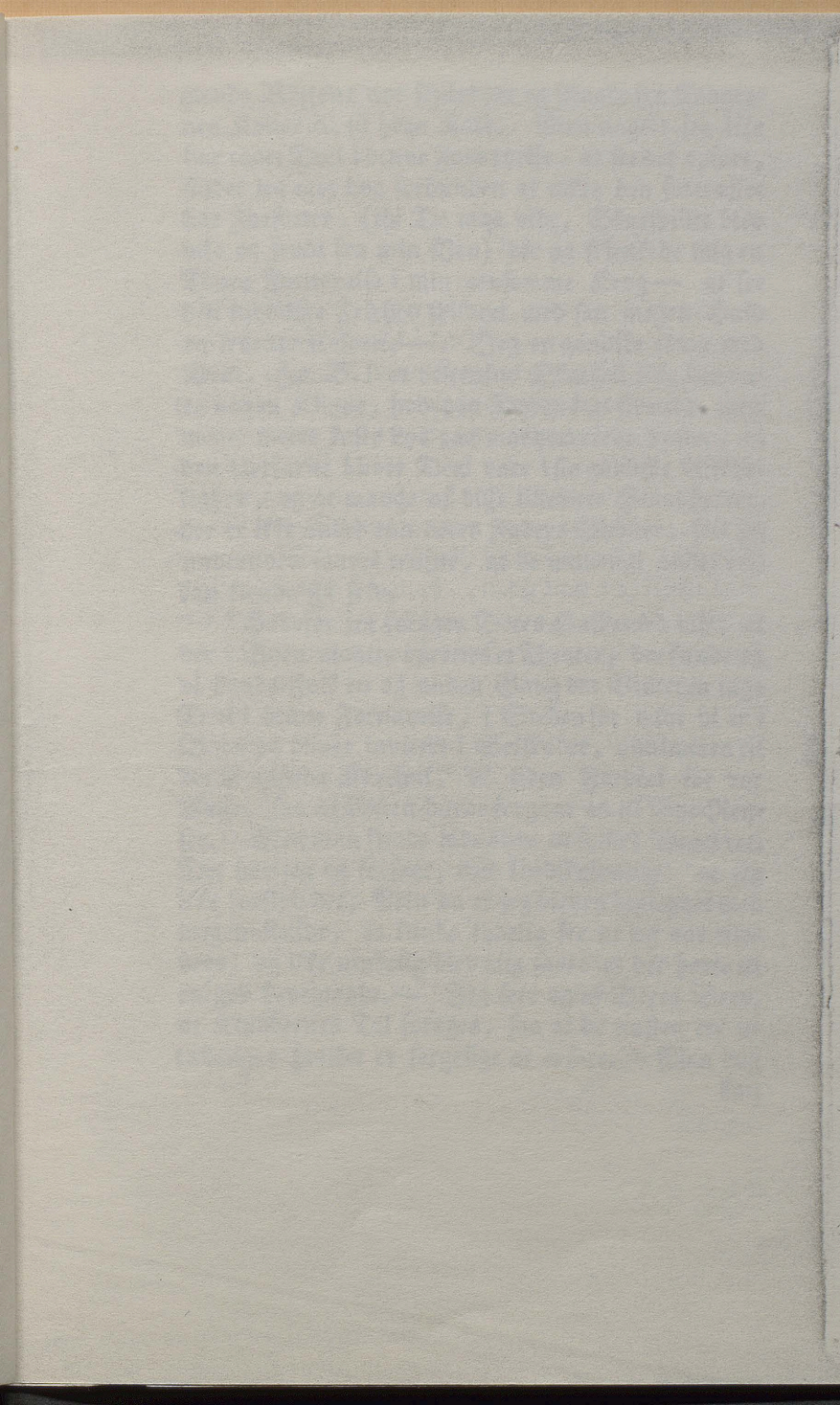
Skuespillet:

Republikken paa Den.

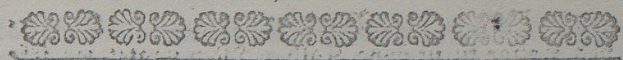

Udgaaet 1793. Trykt hos N. Dahl.

 Min Herre!
 Jeg en Landmand, og boer paa Landet, altsaa
 ikke ofte kan tage Deel i Byens Forlystelser,
 maa derfor især de lange Winter-Aftener, moere
 mig med at læse, som sandelig er mig en behagelig
 Tidsfordriv, hvorefter min Ven i Byen hiemsender
 mig alt hvad som trykkes der, indtil Bryllups- og
 Tiig-Bere, hvori jeg tidt har fundet mangen smuk
 Tanke. Derfor blev mig og sendt Deres Brev,
 Hr. Bo! til en Ven, i Anledning af Skuespillet:
 Republikken paa Ven, hvilket jeg og har igien
 næmlæst, og deraf erfaret, at det for Dem har væ-
 ret meget frapang, hvilket vel ingen kan tvivle om,
 der er underrettet om dets berømt Forfatter; (und-
 tagen det kunde være disse miltsyge Misanthroper,
 der ikke kan lide at see nogen glad.) Naar nu kom-
 mer til, de handlende Personer, hver især spillede
 Deres Rolle med Orden og Originalite, som De
 siger, saa kan man vist troe det maa have været en
 af de meest smagfuldeste Fornøjelser, der kan tæn-
 kes, og derfor enhver af Tilskuerne være Dem Tak
 og Hønhagtsel skyldig. Men da vi paa Landet ikke
 paa nogen høitidelig Maade kan tilkiendegive vores
 Glæde over Konge-Sønners Enkelsalighed, og alt det
 Gode vi nyder under dets milde Scepter, blev det
 med, at jeg i min Stilhed tilensfede vores tilkom-
 mende

mende Regent nye Wiisdom og Naade fra Konger-
nes Konge til sit høje Kald. Men uagtet jeg ikke
har taget Deel i denne Fornøjelse, at see det opført,
finder jeg mig dog forbunden at takke den fortræffe-
lige Forfatter, (thi De maa vide, Skuespillet blev
mig og sendt fra min Ven) der og skienkede mig en
Times Fornøjelse i min eensomme Krog — at see
den indbildte Frihed skildret med saa megen Hæd
og levende Colorit. — Jeg er gandske eenig med
Dem, Hr. B.! at veltrufne Skuespil ikke kan væ-
re nogen Klippe, hvorpaa Dinden kan strandes, men
meget meere kaste Lys paa masquererede Laster, at
den Uerfarne bliver Dem vaer i sin gandske Uffrye-
lighed, og at mange af disse lillebitte Smaaherrer,
der er ikke andet end deres Faders Sønner, seer sig
undertiden saavel trufne, at de umuligt andet end
kan kiendes sig selv. —

Hvørfør jeg forøgen Deres Onskemed mit: at
der i Byen maatte oprettes et Theater, da kunde og
vi Landsfolk en og anden Gang om Vinteren tage
Deel i denne Fornøjelse, i Steden for naar vi er i
Byen og bliver inviteret i Selskaber, annimeres til
det Eviigheds Kortspil, til liden Fordeel for vor
Kasse, saa at Bysten burde forgaae os til Bye-Nøys-
ser. Men man kunde lade blive at spille, meget ret.
Det har jeg og forsøgt, med Undskyldning: at jeg
ikke forstod det; Men da er jeg bleven begiegnert med
megen Kulde, ja kunde tydelig see at jeg var til-
bers; og ikke utydelig blev mig sagt: at det hørte til
en god Levemaade. — Jeg seer og af Deres Brev,
at Klubbernes Tal forøges, saa at de næsten ere u-
tællelige; hvilket er sorgeligt at erfare. Men dog
kan

Kan jeg ikke nægte, at være Medlem i en velindrettet Klub, hvor Orden hersker, (dermed mener jeg, hvor ikke Mante-Svir og Tvist har Sted) kan være en ganske interessant Fornøjelse, nu og da de lange Vinter-Aftener, før de Mænd der har Leilighed dertil. Jeg har ladet mig sige, at ingen optages i saadan Klub, uden foregaaende Votering, hvilket jeg fuldkommen accorderer; thi derved betrygges Selskabet for disse ubehagelige Disput-Magere, der overalt ere saa ubehagelige at omgaaes med, end lige paa en Tid, da man snarere vil nyde Forfriskning for Sindet end et saa egentlig kaldet Benneslav. Ja, jeg har endog hørt, der ofte fra disse Klubber bliver erindret en og anden fortrængt Familie, og bedrøvet Enke med sine faderløse Enmaer. Og ingen Under at det skeer; thi hvem veed vel ikke, at naar man er glad selv, man gjerne snarere vil glæde andre med. Og undertiden kunde det vel hende, at en eller anden af Selskabet var bleven underrettet om den eller dens hellers skinkte Nød, og der fandt den bedste Leilighed at være den Nødlidendes Talsmand. Men noget langt andet er det; naar almindelig Mand, og de der ikke har Formue dertil, vil være med, og imitere disse, som jeg maa slutte af Klubbernes tiltagende Mængde. Men skulde det ikke være Bertshuusene De meener, Hr. B.! thi ovenansførte Begreb har jeg altid gjort mig om Klubber; men ligemeget Navnet — Da De jo selv siger, at endog den nederste Klasse af Folket kalder deres Finkel-Hytter Klubber, saa kan jeg ikke nægte, at jeg troer, en saa tiltagende Velsigt i Dril og Spil vil medføre den bittere Armød med den Følge Foragt, til

til usigelig Sorg, for stakkels Kone og Børn. Men
hvad Raad for dette Onde, da Ordsproget siger:
Hver Bogen raader sig selv, hvor meget meere ikke
Mænd? Men endnu meere, sorgeligt er det, at blive
vaer af Deres Brev, at den raar Dreng med den
glatte Hage findes paa Berts Huuse i Dril og Spil.
Er dette en Sandhed, da seer det slet ud med Mo-
raliteten i Bøen, og ikke meget bedre med os paa
Landet, som undertiden nødsages at sende vore Børn
til Bøen, deels for at studere, deels for at lære
nyttige Kunstere. Men dersfore, synes mig, der
dog kunde være noget Raad; thi jeg sætter forud,
at aldrig nogen retskafne Forældre, eller de der ere
i Forældres Sted, tillader deres Børn saadan ue-
sømmelig Frighed. Nu, hvad er der da at gjøre?
Burde nogen Forældre, eller de der ere i deres
Sted, eller deres Lærere, tillade dem at gaae ud,
uden i Forvejen at underrettes hvorhen? Jo men,
svares mig, det var et taabeligt Snak; Kan man
troe Røllingen vilde være saa troehiertig, og siger
paa Bertshuus. Nej; holdt! jeg ikke heller. Men
hør dog ikke Forældre, tilligemed Skoleholdere, naar
saadan Pestilente sniger sig i Mørket, undersøge
og lade undersøge, hvor Drengen haver været eller er,
ja, nu og da, gjøre en lille Dagnings Forretning og
Inquisition, for at komme paa Spor efter Tyren?
Overalt et Middel saa godt som mange: ikke lade
Børn, i denne saa farlige Alder, have Penge; da
troer jeg vist Bertshuusmænd, disse ellers saa tienst-
agtige, selv vilde nægte Opvarmning; og Ungdom-
men befriet fra den Forsførelse, og denne for dem saa
gyldene Tid, anvendt til Videnskaber og nyttige
Kunster.

Kunstere. Det kunde vel heller ikke staa, om det
 blev en passende Muleet paalagt saadanne Vertshuus-
 mænd, hos hvem man antraf den paa Ufvejen før-
 førte Ungdom, og altsaa ikke ansees som en loovlig
 Næringsvej. Jeg kan og ikke her undlade at anfø-
 re, hvad der for en Tid siden blev mig fortalt af en
 Bonde i mit Naboelag, der nyelig var kommen
 hjem fra Byen. Ved at spørge ham, om han kun-
 de fortælle mig noget Nyt, svarede han mig Nej.
 Men ved hans Ankomst til sin Kiebsmand, fortalte
 han mig, var der et overmaade stort Giestebud,
 med Musik og Dands, der varede til næste Dags
 Morgen (formodentlig for ham Morgen, som stod
 op før andre skikkelige Folk.) Saa har det nok væ-
 ret et Bryllup, og maaskee din Kiebsmands Dæ-
 ter Bruden, sagde jeg. Nej, svarede han mig,
 min Kiebsmands ældste Barn, som er en Søn, er
 kun 10 Aar gammel; men jeg spurgte min Kiebs-
 mands Dreng, hvad det skulde betyde, og han sag-
 de, det var et Børne-Ball. Hvorfor, spurgte jeg
 Drengen, gik I da det, da det dog vel koster en
 Deel Penge, og I siger, at Liderne ere flette?
 Jo, svarede Drengen, vore tre Børn haver været
 paa adskillige Steder til saadant Børne-Ball, der
 for nødsages min Huusbond nu at gjøre Bederlag,
 og hos os var der ikke mindre end en Fjrtiende Børn.
 Ja, saa kunde det dog ikke koste saa meget, da det
 var Børn, svarede jeg; noget Thee og Kaffe og
 Smørre-Brod? Jamen, svarede Drengen, du
 har god Forstand paa Børne-Ball; Nej! Wiin
 og Munch saa meget de lystre, og andre Pakkerier.
 Guld beyare mig, svarede jeg, saa kunde jo Børn
 nene blive drukne. Ja! om nu saa var, hvad ondt

var

"Var der? var Drengens Svar. 2. Er det sandt
 hvad Du fortæller, sagde jeg? Ja! svarede Bon-
 den, saa fortalte Drengen mig; Hvad synes Du
 faar om dette? Ja, hvad skal jeg synes, sagde jeg,
 Drengen har formodentlig ikke talt Sandhed, og
 altsaa søgt at bilde dig noget ind, hvilket jeg og troer
 de; thi dersom dette forholdt sig saa, var det vel
 ikke gaaet Deres Opmærksomhed forbi; Hr. B.
 da De dog peger paa ovenanførte Misbrug der
 dog, i mine Tanker, ikke er meget meere skadelig
 end dette; Thi mon det ikke derved var at befrygte,
 at disse uskyldige Smaa- alt for tidlig kunde faae
 Smag paa den fordærvelige Velsynst, der gjør det
 vorne Ungdom saa kiælne og bledagtige, hvilket vor
 re Forsædte saa omhyggelig søgte at forekomme hos
 deres Børn; Men derfor dog i deres Overvarelse
 tillod dem et eller andet uskyldigt Børne-Spil i de-
 res Familie-Sammenkomster. Ikke at tale om, at
 saadanne Forlystelser for Børn ere kostbare; Lad
 være, at ingen tillod deres Børn denne høje For-
 nøjelse, uden Fædre, som Himlen har skienket over-
 flodig Velstand, saa glemte de dog, at deres Børn
 (i det ringeste ikke alle) maaskee kunde komme til
 samme Velstand, og blive hvad de ere, og faae,
 hvad de nu have, og derfor ikke opfodde til nyttige-
 re Borgere og lykkelige Huusfædre i en lavere Kreds
 og ringere Kaar, og i knappere Omstændigheder.
 Høyst beklageligt vilde det derfor være, om Børn
 fra Buggen af blev indviet til Daarligheder, og i
 spæde Alder vandte til Graadserie og Natte-Sviir;
 Kort sagt: Derved vilde følge mange moralske og
 physiske Fordervelser.

Page 100 of 100